

Харківська правозахисна група

МОВА ВОРОЖНЕЧІ ТА ЗЛОЧИНИ НА ҐРУНТІ НЕНАВИСТІ

■ ■ Результати моніторингу за 2016 рік

■■ ВСТУП

У виданні наводяться приклади «мови ворожнечі», а також злочинів на ґрунті ненависті, інформація про які потрапила в публічну сферу. Приклади, бо все відстежити просто неможливо, адже існує безліч ЗМІ різної форми власності (офіційні веб-сайти державних установ, органів влади, сайти парламентських партій, українські та інші ЗМІ тощо), сторінки в соцмережах – усе це легко доступно завдяки швидкісній комунікації. Проте, на жаль, таких прикладів немало.

Окремі розділи книги присвячені групам населення, що потерпають від проявів ксенофобії – іноземці, роми, євреї, представники кавказьких народів, ЛГБТ-спільнота. Окремий розділ присвячений проявам «мови ворожнечі» стосовно луганчан і донецчан, що має значення у зв'язку із подіями в країні. Як і раніше, такі повідомлення час од часу з'являються на сайтах МВС.

У розділі, присвяченім вандалізму, вміщені, зокрема, повідомлення про осквернення могил загиблих українських вояків, які брали участь в Антитерористичній операції на сході України, спаплюження меморіалів Небесній Сотні в різних населених пунктах країни тощо. Також наводяться приклади споганення релігійних будівель різних конфесій.

Редакція

■■ РОМИ

01.09.2016 сайт Національної поліції в Житомирській області [повідомив](#), що «30 серпня до поліції надійшло повідомлення про затримання жителями с. Струцівки **трьох підозрілих осіб ромської народності**. Як з'ясували правоохоронці, невідомі проникли до оселі бабусі, а після їх відвідин вона виявила крадіжку грошей. Розпочато кримінальне провадження. (...) Гуртом селяни затримали **трійцю невідомих ромів** – двох чоловіків та жінку. Тим часом пенсіонерка виявила, що з її будинку, куди незваних гостей вона не запрошувала, зникли гроші – близько 400 гривень. За таких обставин на місце події прибули працівники Коростишівського відділу поліції. У ході подальшого з'ясування ситуації було встановлено, що одна із заїжджих, 50-річна жителька Полтавщини, розшукується вінницькими колегами за причетність до шахрайств. Двоє інших чоловіків, 1968 та 1980 років народження, – жителі Чернігівської області».

28.08.2016 низка ЗМІ передала, що в селі Лощинівка на Одещині [виникли сутички між частиною жителів і місцевими ромами](#). Як повідомило обласне управління поліції, конфлікт пов'язаний із убивством 9-літньої дівчинки. «У скоєнні даного злочину обґрунтовано підозрюється **представник ромської національності**. Жителі села через трагедію влаштували масові заворушення проти місцевих ромів. Задіяні додаткові сили правоохоронців, ситуація в селі під контролем поліції», – йдеться у повідомленні на сайті управління. «Дізнавшись про причетність до вбивства дитини **представника ромської національності**, зібралася група односельців та стали шкодити будинки, де проживали роми. В результаті їхніх дій один будинок був підпалений, в інших пошкоджені меблі, вибито скло. Ніхто з **представників ромської національності** не постраждав», – повідомили правоохоронці. Також [повідомлено](#) із посиланням на голову Ізмаїльської райдержадміністрації **Валентину Стойкову**, що роми погодилися виїхати з села. В. Стойкова розповіла, що рішення сільради щодо виселення ромів з Лощинівки не має юридичної сили. Водночас, за словами очільниці райдержадміністрації, самі роми розуміють, що за таких умов вони не зможуть спокійно жити в цьому селі, тому досягнуто домовленості про їх переїзд у інші населені пункти району.

Ось фрагмент матеріалу з газети Верховної Ради «Голос України» від 30.08.2016 [«Жорстоке вбивство на Одещині»](#):

Про те, що роми повинні покинути село, розповіла голова Ізмаїльської райдержадміністрації Валентина Стойкова. «Досягнута домовленість, що ромські сім'ї самостійно залишать село. Для них буде підготовлений транспорт, і вони виїдуть. Це було самостійне рішення – вони самі розуміють, що далі в цьому селі жити не зможуть. І наше завдання – убезпечити їх», – сказала вона в ефірі одного з телеканалів.

Прокоментував жорстоке вбивство дівчинки днями на брифінгу і голова Одеської обласної державної адміністрації Міхеїл Саакашвілі. За його словами, ситуація у

цьому селі давно вимагає кардинального рішення, бо роми займаються у регіоні продажем наркотиків, що створює сприятливе середовище для різного роду насильства (курсив наш – ред). «Я туди направив керівництво поліції, і там реально притон, там є масова торгівля наркотиками, якими займаються ці асоціальні елементи, які проживають там. Дівчинку убив абсолютний нелюд. Я повністю поділяю обурення усіх жителів Лощинівки і висловлюю співчуття близьким вбитої дитини», – зазначив він.

Далі до уваги читачів [стаття](#) Стефанії Кулаєвої (Антидискримінаційний центр «Меморіал»); опубліковано на сайті «Права людини в Україні» в перекладі з російської 08.09.2016:

Знову погроми

Моторошно дивитися [відеозаписи](#) погрому циганських будинків у Лощинівці Одеської області – відразу згадується стільки всяких подібних сцен минулого століття. Ось так це й починається – всі кудись гарячково йдуть, самі ще не знаючи, що і як буде далі. Спершу, начебто не дуже рішуче, хтось кидає камінь у вікно, потім з ростучим ентузіазмом освітлені вікна житлового будинку розбивають, ламають щось у будинку й у дворі, намагаються підпалити – звичайні чоловіки, жінки і навіть діти. Потім вони із зворушенням виглядом йдуть вулицею й вигукують: «Цигани – геть».

Поліція захищає жінок, які хотіли забрати речі з будинків

Нечисленні представники сил правопорядку ходять навколо з розгубленим виглядом – і не роблять нічого. Лише під ранок прибуває підкріплення й поліціанти вперше починають закликати «припинити беспредел», але вони бояться – і це дуже помітно. Коли другого дня вже озброєні та укріплені правоохоронці намагаються вивести з кільця погромників кількох жінок (люди, які втекли від погрому, намагалися

під прикриттям поліції забрати хоч щось із майна, що кинули в будинку), вигляд у одягнених у форму захисників тих, що зазнали погрому, не менш переляканий, ніж у нещасних циганок, які туляться до них. Представники місцевої влади, тим часом, [прямо заявляють](#), що циган необхідно вигнати, але діяти «в рамках закону», не уточнюючи, як погром може бути законним. Місцеві жителі при слові «закон» розлючуються, у них своя уява про справедливість – один з них формулює його так: «Цигани приїхали лише три роки тому і не вважали на тих, хто тут вже 200 років живе» (безперечно, ніхто з нині живих не мешкає в селі аж 200 років, та й ромські сім'ї зовсім не всі новоприбулі, але це все якраз маловажно).

Приводом до погрому, який [гостро засудили в спільній заяві](#) українські та російські правозахисники, стала справжня трагедія – вбивство дитини, 9-річної дівчинки. Але це лише привід – або, як образно висловлюються репортери одеських телеканалів, «остання крапля», що викликала «народний гнів». Не знаю, що звучить більш поблюзнірському: іменування погрому «проявом народного гніву» чи порівняння вбивства дитини із краплею?..

Самі погромники в численних відеозаписах їх промов і виступів на сходах, які іменуються «віче», говорять не стільки про загибель дівчинки, скільки про наркотики, які, нібито, останніми роками стали продавати в саме цих розгромлених будинках. Про наркотики казав і губернатор Одеської області Саакашвілі, який особисто прибув у Лощинівку, звинувачуючи чомусь суддів у бездіяльності й закликаючи народ вжити негайних заходів для спільної боротьби з наркопритонами (очевидно – позасудової боротьби). Якщо зв'язок між проблемою наркоторгівлі (серйозною проблемою, безсумнівно) та вбивством дівчинки в Лощинівці і є, то його ніяк не видно з усіх відомих матеріалів про трагедію. Натомість цілком очевидно, що громили саме й тільки циган, та й крики сотень горлянок «Цигани – геть» не залишають сумнівів у тому, що агресії зазнали люди певної етнічної групи – всі, не розбираючи. Це не заважає героїчному борцеві з «наркопритонами» в образі губернатора заявляти: «Ніяких міжетнічних конфліктів тут не було».

Надамо губернатору боротися з поширенням наркотиків, якщо вже йому раптом очі розплющилися на цю проблему (чомусь лише в Ізмаїльському районі області, щоправда). Набагато важливіше зрозуміти: як пов'язані напади на циганські будинки й загибель дівчинки в Лощинівці. Дитина зникла з дому вночі, а вранці, згідно зі словами матері, мертву дівчинку знайшли неподалік, на її тілі були численні колоті рани. Мати (на відео) навіть стверджує, що сусіди чули крики гвалтованої дівчинки, але не стали втручатися, рішивши, що, можливо, кричить «доросла дівчина» (що, якщо взяти це твердження за правду, додає штриха до портрету доблесних жителів Лощинівки).

Підозра у звірячому вбивстві впала на близького друга вітчима загиблої дівчинки, підозрюваний (Михайло) був негайно затриманий. Цей Михайло (син, як одразу стало всім відомо, місцевої циганки та болгарина, все життя жив у Лощинівці) з дитинства дружив із вітчимом жертви, повсякчас бував у їхньому домі, не раз навіть мати

залишала його з дітьми, згідно з її словами. Слідству доведеться розібратися, що і як сталося в ту ніч, чому друг батьків дівчинки раптом став її вбивцею (якщо злочин скоїв він), чим доводиться його провина. Поки що проти Михайла свідчить знайдений у його сплячого батька під головою закривавлений одяг. Свідків немає, провину свою підозрюваний заперечує.

Отже, якісь ромські сім'ї, що недавно приїхали в Лощинівку, були вигнані, погромлені, ледь врятували свої життя від «народного гніву» у зв'язку зі злочинном, в якому підозрюється уродженець Лощинівки, чий батько, нібито, мирно спав на закривавленому одязі, але батька цього ніхто не чіпав (гаразд, що той болгарин). Ніхто не чіпав і вітчима дівчинки, відомості про якого мають великі розбіжності – то повідомляють, що він був у фатальну ніч вдома п'яний, то, що він допомагав дружині прибирати в барі, залишивши дітей самих (останнє – теж твердження матері загиблої дівчинки).

Підозрюваного вже запропонував лінчувати або хоча б стратити в [телепередачі](#) «Суб'єктивні підсумки» такий собі Максим Гольдарб, а його співрозмовник, екс-керівник Департаменту по боротьбі з наркозлочинністю Національної поліції Ілля Ківа, взагалі палко вітав погроми циганських будинків, прирівнявши їх до акції громадянської мужності – «як на Майдані».

Пошкоджені будинки ромів у Лощинівці

Проблема циганофобії існує не тільки в Одеській області й не тільки в Україні. Страх і ненависть до «чужинців» породжують агресію, яку частенько використовують політики. Органи правопорядку теж, на жаль, регулярно йдуть на повідку в низьких пристрастей розлюченого натовпу, а то й штовхають людей до погромів. Протягом

останніх 15 років історії, що багато в чому нагадують трагедію в Лощинівці, не раз ставали відомі нам з першої руки: це були історії злочинів щодо дітей, у яких одразу, не розібравшись, звинувачували циган – просто тому, що вони – цигани. Років 10 тому маленька дівчинка (5 років) гуляла під вікнами свого будинку в Красноярську, потім раптом зникла, мати відразу стала шукати – знайшли лише знівечене тіло в лісі. Навколишні мешканці кинулися виселяти циган (неподалік був табір з Центральної Азії), циган виселили, а вбивцю не надто й шукали. Лише після наступного аналогічного злочину співробітники міліції «згадали», що в тому самому будинку жив рецидивіст, який нещодавно звільнився з ув'язнення й уже скоював злочини проти дітей. Якби не громили циган, а шукали злочинця, врятували б дитяче життя, а може, й не одне.

У Ленінградській області був теж страшний випадок – зникла дівчинка 9 років, був знайдений обпалений труп. Підозрюваних не було, але тут якраз в міліцію потрапив якийсь бездомний чоловік, який раніше мешкав в одному з циганських будинків міста, де жила сім'я зниклої дівчинки. Заарештований на 15 діб, цей «свідок» раптом згадав, що чув уночі, як два цигани обговорювали, куди б їм заховати труп дівчинки (слідчих не здивувало, що російський свідок зрозумів мову циган, хоча циганської мови не знав: мабуть, ці підозрювані, які один з одним завжди говорили по-циганськи, якраз питання про труп вирішили обговорити всім зрозумілою російською мовою). Циганських хлопців заарештували, хоча їх знайомі й родичі заявляли, що ті були вдома в момент злочину, – але що ж то за алібі, свідоцтва циган...

У суді справа практично розвалилася, доказів провини заарештованих за звинуваченням у загибелі дівчинки не було, суддя це розумів. Але ж не було й інших обвинувачених, когось потрібно було засудити, циганам дали 2 і 3 роки – надто маленький термін за особливо тяжкий злочин щодо дитини, і надто великий за те, що зробив хтось інший (якого так і не знайшли).

Найяскравіша, з мого погляду, історія сталася 2012 року в Брянську. Мати заявила про зникнення немовляти. З'явилася інформація, що бачили чорняву жінку в яскравому одязі, яка кудись котила коляску з дитиною. Підозра, звісно, впала на брянських циган, а в Брянську кілька «таборів», або компактних циганських селищ. Експерти АДЦ «Меморіал» тоді на місці фіксували й навіть [вели відеозапис](#) спецоперації в зв'язку з пошуками дитини в циганських будинках: всі селища оточили озброєні сили поліції з собаками, всіх дітей до 14 років (шукали немовлятка!) силоміць фотографували, вселяючи жах у серця дітей і батьків.

За деякий час головний поліціант Брянська урочисто оголосив, що знайдено злочинця, якого й підозрювали від самого початку, але для усилення його пильності шукали у циган. Дитину вбив вітчм, який разом із матір'ю немовляти вирішив приховати злочин. Для цього він креативно вирядився в умовно-циганський костюм (перука з чорного волосся та яскрава спідниця), щоб переключити увагу на циган, повсюдно (і у всіх відомих мені випадках безпричинно) підозрюваних у викраденнях дітей. У Брянську, треба визнати, на відміну від описаних вище трагедій, злочин

дійсно розкрили. Але якою ціною! Сотні циганських сімей були смертельно налякані, відчували себе безневинно винними, боялися, що у них заберуть дітей... І все це – аби очі відвести! Не схоже, що ці заходи були аж так необхідні для піймання реального (і вже відомого поліції) злочинця. Швидше, це був привід для того, щоби незаконно увірватися в будинки циган, всіх переписати й навіть сфотографувати. Добре, що погромів не сталося...

Маємо в нашій сумній практиці й реальний випадок загибелі дитини від руки злочинця-рома. Але засуджено й у цьому випадку не справжнього вбивцю, а жінку, яка в момент загибелі дитини перебувала у в'язниці. Всі вони – рома, вихідці із Західної України, які жили на околиці Петербурга в саморобних будиночках. Півторарічний малюк був під опікою Жанни Лакатош, а коли її затримали в місті за крадіжку, дитина залишилася з її співмешканцем. П'яний чоловік у нападі гніву вдарив дитину молотком по голові, що бачив один із старших дітей (докладно розповів про все в суді), на одязі дитини були й відбитки чоловічих черевиків. Все це не завадило суду й слідству підтримати версію вбивці та його матері, які заявили, що малюк помер від травм, завданих йому Жанною (хоч вона й була в той момент у в'язниці). Жанну засудили на 10 років ув'язнення, позбавили її материнських прав, її маленьких дочок помістили в притулок як сиріт, які підлягають удочерінню. [Справу](#) про численні порушення в кримінальній справі Жанни Лакатош вже комунікував Європейський суд з прав людини.

Річ не в тім, до якої етнічної групи належить злочинець, а в тім, що виходити треба лише з принципу презумпції невинуватості кожного, чия провина не доведена. Особливо ж уважно слід ставитися до тих злочинів, де вину найрадініше звертають на якихось «не таких» людей, на тих, кого простіше звинуватити, вигнати, погромити.

Жахливо, коли злочини проти дітей стають для когось приводом до відкриття чергового сезону полювання на відьом. Невже [справа Бейліса](#) так і буде вертатися до нас у різному обличчі?

Використано світлини з сайтів «Радіо Свобода» та ВВС (Україна).

05.09.2016 на сайті Тернопільської поліції опубліковано повідомлення [«Шахраї знімали пороби на Бережанщині»](#), в якому, зокрема, йдеться: «**Дві незнайомки ромської національності** зайшли на подвір'я мешканця села Вербів 4 вересня, близько обіду. Просили напитися води, розговорилися з пенсіонером. Одна з жінок повідомила шокуючу для господаря новину: через родинне прокляття не ведуться справи у сина, а невдовзі ще й почне тяжко хворіти. Однак шахрайки зразу запевнили переляканого батька, що пороби можна зняти. Слід лише негайно винести з хати гроші, які і притягують негаразди до хати. Чоловік побіг до хати та виніс усю пенсію – 1600 гривень. Хитрі ворожки, запевнили старого що чари слід зганяти два дні, а тоді й віддадуть гроші. А той, наче затуманений, передав готівку у руки жінкам. Повернення

аферисток чоловік чекав два дні, а на третій день зрозумів, що грошей він більше не побачить, як і ворожбитів. Чоловік звернувся за допомогою до правоохоронців».

Варто зазначити, що в регіональних ЗМІ прояви мови ворожнечі – не рідкість. Приміром, на інтернет-ресурсі [«Закарпаття онлайн»](#) існує навіть спеціальний тег [«цигани»](#). Ось кілька прикладів заголовків публікацій, цим теґом помічених: «ФОТОФАКТ. Кортж циганського весілля у Рахові склали 5 Mercedes-Benz Gelandewagen», «У Королеві на Виноградівщині цигани знову ділять сфери впливу бійками та погромами», «На Київщині затримали 4-х циган, що перебували в розшуку за вчинені на Закарпатті грабежі», «Майже половина українців підтримують обмеження прав сексменшин і циганів – соціологи», «6 циганів, половина з яких неповнолітні, в центрі Ужгорода відібрали у швейцарця барсетку з грішми та документами», «Посеред вулиці в Ужгороді парочка циганів зірвала з шиї перехожого золотий ланцюжок на 12 тис грн». Справедливості ради слід сказати, що на сайті наявні й інші матеріали, наприклад, «У 15-ій школі Мукачева втілюватиметься грантовий проект із соціалізації циганів», «В УжНУ вчиться 12 студентів циганської народності», «На Мукачівщині провели соціальну паспортизацію 3-ох циганських громад (ФОТО)», «Дорослі цигани в Ужгороді навчаються у школі письма й читання українською» тощо.

■■ ЄВРЕЇ

08.02.2016 сайт Всеукраїнського Єврейського Конгресу [повідомив](#), посилаючись на сайт Єврейської громади Києва, що заступник мера м. Луцька **Сергій Григоренко** на засіданні виконкому міської ради 03.02.2016, критикуючи власників цілодобових крамниць, що торгують алкоголем, назвав таких комерсантів «новими жидами», що споюють український народ. Такі заклади, на думку Григоренка, за сучасних умов виконують функції шинків, багато з яких в Україні в минулому належали євреям. Наступного дня Григоренко на сайті Луцької міськради оприлюднив текст вибачення, в якому пояснив, що про шинкарів XIX ст. в Україні сказав в історичному сенсі – так, як це використано в творах Т. Шевченка про несумлінних підприємців, що торгують алкоголем і споюють людей. Це було в переносному розумінні, без будь-якого наміру образити представників єврейського народу.

22.02.2016 сайт Євроазіатського Єврейського Конгресу [повідомив](#), що 20–21 лютого в Києві на Майдані Незалежності під час заходів, організованих групою політичних сил, що протестують проти політики чинної влади, були антисемітські виступи. 20.02.2016 пройшли меморіальні заходи, присвячені річниці розстрілу Небесної Сотні. Того ж дня на Майдані відбувся малочислений мітинг, на якому, зокрема, невідомий промовець прочитав вірші, що закінчувалися триразовим закликком «Смерть жидам!»

Ввечері 20.02.2016 представники Коаліції учасників помаранчевої революції (КУПР) і Революційних правих сил (РПС) поставили на Майдані намети й оголосили про початок безстрокової акції протесту «Третій Майдан». Уночі представники РПС провели прес-конференцію в приміщенні готелю «Козацький», де [оголосили свої вимоги](#), серед яких: звільнення уряду та голови НБУ, «обрання нового прем'єр-міністра шляхом громадського обговорення у триденний термін», заборона підвищення тарифів на комунальні послуги, визнання Мінських угод «антиконституційними та нелегітимними», звільнення «політичних в'язнів».

21.02.2016 КУПР і РПС оголосили «віче», на яке зібралось небагато народу. На «вічі» також були антисемітські виступи. Один з промовників заявив, що єврейський національний характер може виправити лише шибениця. Інший закликав обирати владу за «національно-пропорційною ознакою», «і тоді ми перестанемо бути гоями, бидлом». Хоча один з промовців і заявляв, що «агента Москви» легко пізнати зі слів «Геть жидів!», ще один промовник, безпосередньо з ним полемізуючи, наполягав, що він не агент Москви, проте, стверджує, що головний ворог – це «жиди, які захопили владу». «Хто наш головний ворог?» – запитував він, звертаючись до аудиторії, і сам відповідав: «Жид!»

Як [повідомляли](#) ЗМІ, «Третій Майдан» закінчився швидко – 26.02.2016 «протестувальники» прибрали останній намет.

19.04.2016 сайт Всеукраїнського Єврейського Конгресу [повідомив](#), посилаючись на Агентство Єврейських Новин (АЕН), що готель «Плаза» в м. Умані відмовляє євреям

наймати номери. Голова Українського єврейського комітету **Едуард Долинський** особисто намагався замовити номер у «Плазі», але отримав категоричну відмову чергового менеджера. Долинському без обрізків сказали, що євреям номери не наймають, бо «шкода від їх проживання в готелі надто велика та економічно не виправдана». (У дні єврейського свята Рош-га-Шана Умань відвідують десятки тисяч хасидів-послідників ребе Нахмана.)

29.09.2016 сайт «Тиждень.ua» [повідомив](#), що посольство Ізраїлю в Україні передало Міністерству закордонних справ ноту з вимогою ліквідувати телеканал «Планета» за антисемітизм і пропаганду ксенофобії. Про це йдеться в повідомленні Нацради з питань телерадіомовлення. Зміст передач телерадіокомпанії, на думку ізраїльської сторони, пропагує ксенофобію і антисемітизм. Зокрема, Ізраїль вимагає звернутися в компетентні органи з даного питання. У Нацраді зазначили, що за результатами перевірки каналу зафіксовано ряд порушень, зокрема, пропаганда винятковості, зверхності або неповноцінності осіб за ознаками їх релігійних переконань, ідеології, належності до тієї чи іншої нації або раси, і оголошено попередження. «Факти поширення каналом мови ворожнечі особливо в період вшанування 75-ї річниці трагедії Бабиного Яру є особливо обурливими і цинічними», – зазначили в Нацраді.

07.10.2016 у Житомирі неподалік залізничного вокзалу близько сьомої ранку [перехожі знайшли непритомного й побитого, за словами очевидців, чоловіка єврейської національності](#). Документів при ньому не було. Пізніше з'ясовано, що потерпілий – 63-річний рабин **Менахем Мендл Мордехай Дейч**, громадянин Ізраїлю та Франції, тривалий час перебував в Україні, де [проводив різні релігійні заходи](#), у тому числі біля могили засновника хасидського руху Хабад **Алтер Ребе** в місті Гадячі. В Житомирі та Києві рабину провели термінові операції, потім перевезли на лікування до Ізраїлю. За інформацією поліції, у потерпілого виявили перелом носа, вибиті зуби, численні гематоми та ножові поранення. Також попередньо було діагностовано закриту черепно-мозкову травму та забій головного мозку. «Водночас не виключають і антисемітські мотиви нападу, оскільки рабин був одягнений як типовий іудей. Але поки ніяких зачіпок у розслідуванні виявлено не було, а сам потерпілий рабин перебуває без свідомості», – йдеться у повідомленні. За фактом розбійного нападу на іноземця порушено кримінальне провадження за ч. 4 ст. 187 (розбій) Кримінального кодексу України. Пізніше сайт ВГОЛОС.ZT [повідомив](#), посилаючись на прес-службу поліції, що 16.10.2016 у Житомирі поліціянти затримали чотирьох осіб, яких обґрунтовано підозрюють у причетності до нападу на рабина, що стався уночі з 6 на 7 жовтня. «Усіх чотирьох поліцейські затримали на автовокзалі обласного центру. Нападники збирались втекти за межі Житомирщини. Троє з них жителі Закарпатської області, ще одна – з Вінниччини. Нині двом із затриманих – 21-річному та 40-річному чоловікам, оголошено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 187 (Розбій) Кримінального кодексу України. Вирішується питання щодо двох інших осіб, 13-річної та 16-річної дівчат. Попередньо встановлено, що вони випадково зустріли потерпілого на залізничному вокзалі і після нетривалого спілкування між ними виникла суперечка, що згодом завершилась жорстоким

побиттям іноземця. У чоловіка нападники відібрали вартісний мобільний телефон та значну суму грошей. Підозрюваним, відповідно до українського законодавства, загрожує від 8 до 15 років позбавлення волі», – йдеться в повідомленні поліції.

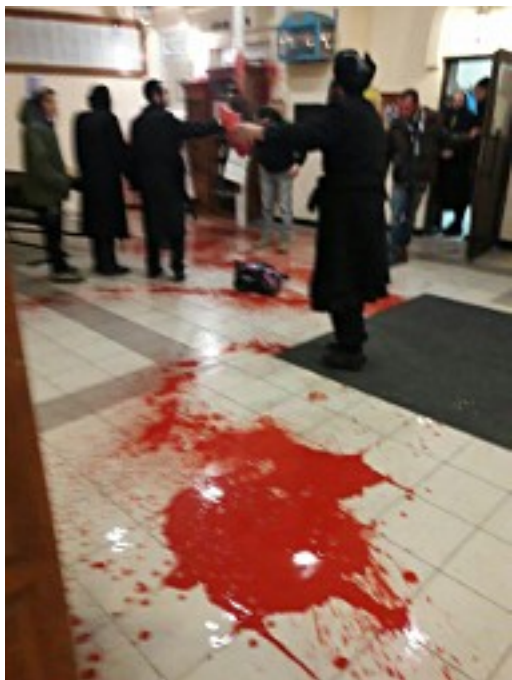
18.12.2016 музикант **Митя Герасимов**, який живе в Києві, [написав у Facebook](#): «Дивіться, що знайшов! Вулиця Гарматна, картонки розкидані через кожні п'ятдесят кроків. Що б це могло означати?»

Світлини з Facebook Миті Герасимова

У сенсі, чого б це? Чому на Гарматній? При чому тут Хабад? Навряд це справжні нацисти (українські фашики тепер уникають прямої юдофобської риторики) чи міфічні провокатори. Навіть принтера у чуваків не знайшлося. Та ніби ж немає в Києві такої проблеми. Чи є? Я за 8 років життя в Україні нічого такого не спостерігав. У Росії та в Польщі стикався, тут – уперше».

21.12.2016 сайт ВВС (Україна) [повідомив](#), посилаючись на поліцію Черкащини, що група невідомих облила червоною фарбою синагогу **ребе Нахмана з Брацлава** (цадик XVII ст.) в Умані та закинула туди відрізану голову свині. Водночас, [за даними ізраїльського сайту Ynet](#), інцидент стався під час релігійної служби. Видання пише, що «скінхеди», які «викрикували антисемітські образи російською мовою», закинули до синагоги свинячу голову з вирізаною на ній свастикою і пакети зі штучною кров'ю. Після цього невідомі зникли.

Світлини з сайту ynetnews.com

Сайт Черкаської поліції [повідомив](#), що «за даним фактом слідчі розпочали кримінальне провадження за ч. 3 ст. 161 (Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками) Кримінального кодексу України (...) За вчинення таких дій передбачена відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк до восьми років».

■■ ІНОЗЕМЦІ

10.04.2016 сайт Національної поліції в Закарпатській області [повідомив](#), що того дня місцевий мешканець у власному будинку виявив мертвими двох юнаків. Третій був у важкому стані з ножовим пораненням. «Як з'ясували правоохоронці, власний будинок чоловік здавав в оренду трьом студентам-третьокурсникам, **громадянам Індії**. Імовірно, причиною інциденту стало нічне застілля друзів, оскільки у приміщенні, де проживали іноземці, поліціанти виявили пляшки з алкогольними напоями». **12.04.2016** сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що поліція відкидає припущення, що убивство скоєне із мотивів ксенофобії або з якихось інших мотивів расової належності. Студенти-іноземці, що навчаються в Ужгороді, кажуть, що ситуація викликала в них відчуття страху, але нещасний випадок стався через особисті зв'язки потерпілих. Також «Радіо Свобода» передає, що «того ж дня поблизу українсько-словацького кордону в Ужгороді поліціанти спільно з прикордонниками затримали двох молодих осіб, хлопця й дівчину, які намагалися незаконно перетнути кордон. У них знайшли два ножі зі слідами крові, а також речі вбитих: ноутбук, дорогий мобільний телефон, паспорти, студентські квитки, гроші тощо. Третього учасника злочину затримали на вулиці міста. Підозрювані у скоєнні вбивства іноземців – 22-річний житель Ужгородського району, раніше судимий за скоєння крадіжок, його 26-річний односелець та 21-річна жителька Перечинського району».

Приклади мови ворожнечі

25.04.2016 сайт ГПУ [повідомив](#), додавши деякі деталі **27.04.2016**, що «завдяки злагодженій та детально спланованій роботі працівників прокуратури Запорізької області та Головного управління Національної поліції в області 24 квітня 2016 року слідчими та оперативниками Головного управління Національної поліції в області затримано **громадянина Азербайджану**, який замовив вбивство іншої особи. (...) Досудовим розслідуванням встановлено, що **громадянин Азербайджану** за грошову винагороду у розмірі 15 тис. грн замовив вбивство запорізького підприємця».

24.05.2016 сайт ГПУ [повідомив](#), що «Генеральною прокуратурою України під високопрофесійним захистом працівників Управління активних заходів головного оперативного управління Державної фіскальної служби України проведено спецоперацію щодо **організованого злочинного угруповання вихідців з Південно-Східної Азії**, яка діяла на території міста Одеси. Злочинне угруповання спеціалізувалося на здійсненні широкого спектру злочинної діяльності, а саме нелегальних фінансових операціях та валюто-обміні, фальшивомонетництві, контрабанді підакцизних товарів (алкоголю та сигарет), делікатесних продуктів (ікри), незаконному переміщенні вогнепальної зброї та наркотичних засобів, а також підробленні офіційних документів. (...) Під час здійснення слідчих дій представниками **В'єтнамської діаспори** було вчинено активний фізичний опір із заподіянням тілесних ушкоджень правоохоронцям та пошкодженням службового автотранспорту. Нападників локалізовано фаховими діями підрозділу „фіззахисту“ Державної

фіскальної служби України». Того ж дня сайт «Радіо Свобода» [передав](#), що «водночас сьогодні в Одесі представники в'єтнамської громади влаштували вуличну акцію протесту у відповідь на обшуки, проведені силовиками 23 травня на території житлового комплексу „Лотос“. В'єтнамці обурені незаконними, на їхню думку, діями правоохоронців, слідчі дії, за їхніми словами, проводилися без понять і необхідних документів. Крім того, вони заявляють, що силовики безпідставно відібрали сотні тисяч доларів».

03.06.2016 сайт ГПУ [повідомив](#), що «Київською місцевою прокуратурою № 1 направлено до суду обвинувальний акт відносно **громадянина Російської Федерації, уродженця Чеченської Республіки**, який виманив у довірливих громадян майже 200 тис. дол. США та 13 500 євро. ... видаючи себе за перспективного бізнесмена, під надуманими приводами знайомився з місцевими мешканцями та втирався їм у довіру. Хизуючись начебто наявними у нього впливовими зв'язками, зловмисник пропонував новим знайомим свою допомогу у придбанні за низькими цінами квартир, мобільних телефонів, дорогоцінних каменів тощо».

19.07.2016 ІА УНН [передало](#), посилаючись на прес-службу прокуратури Миколаївської області, що на Миколаївщині судитимуть **громадянина Грузії, який наніс 16 ножових поранень 68-річному жителю с. Коблеве**. 59-річний громадянин Грузії під час розпиття алкогольних напоїв із знайомим спричинив йому 16 ударів ножом в область шиї та обличчя, в результаті чого останній помер на місці події. Дії обвинуваченого кваліфіковано за ч. 1 ст. 115 КК України (умисне вбивство), йдеться в повідомленні.

02.08.2016 ІА УНН [опублікувало](#) інформацію під заголовком «П'яний уродженець Хабаровська збив поліцейських у Києві». «Внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, спричиненої нетверезим водієм, постраждали патрульні поліцейські. За життя однієї з постраждалих борються лікарі. Про це на своїй сторінці у соцмережі Facebook повідомив журналіст Ю. Б. (скорочення імені наше – ред.)». «Як стверджує журналіст, винуватець аварії – М. (скорочення імені наше – ред.), народився 7 листопада 1982 року, місто Хабаровськ». З огляду на теперішню ситуацію в країні це можна розцінювати як приклад мови ворожнечі (ред.)

12.08.2016 сайт «Укрінформ» [опублікував](#) новину під заголовком «В „Борисполі“ зловили **таджика-терориста** із списку Інтерпола». «В аеропорту „Бориспіль“ прикордонники затримали 24-річного громадянина Таджикистану, який перебував у міжнародному розшуку як учасник терористичної групи», – йдеться в замітці. «Укрінформ» посилається на сайт ДПСУ, на якому заголовок цілком коректний.

16.08.2016 сайт «Укрінформ» [опублікував](#) інформацію під заголовком «На Харківщині арештували **росіянина**, якого шукав Інтерпол». Сайт посилається на прокуратуру Харківської області: «Росіянина у віці 34 років затримано прикордонниками на початку серпня, коли їхав з Росії в Україну. За базою даних він проходив як поданий у розшук за лінією Інтерполу у минулому липні. Суд застосував щодо нього тимчасовий арешт на 30 діб».

18.08.2016 сайт «Укрінформ» [опублікував](#) інформацію під заголовком «На кордоні затримали **таджика з ІДІЛ**» із посиланням на сайт Державної прикордонної служби України. Назва інформації на сайті ДПСУ – [«На кордоні затримали таджика, причетного до „ІДІЛ“»](#). У замітці йдеться: «Співробітники Державної прикордонної служби України та СБУ в Харківській області виявили та затримали 39-річного громадянина Таджикистану, який згідно з даними Інтерполу причетний до міжнародної терористичної організації „ІДІЛ“. Зловмисник у листопаді 2013 року виїхав на заробітки до Росії. У січні 2016 року з Росії через Туреччину відправився до Сирії, де приєднався до міжнародної терористичної організації „Ісламська держава“. По завершенню військової підготовки в таборах „ІДІЛ“ став активним членом екстремістського терористичного угруповання, приймаючи участь у військових операціях проти урядових сил Сирії. Наразі чоловік затриманий та вирішується питання про його екстрадицію до країни – ініціатора розшуку». (Країну-ініціатора не вказано – ред.).

10.11.2016 сайт ІА УНН [опублікував](#), посилаючись на прес-службу прокуратури Запорізької області, інформаційне повідомлення під заголовком «На Запоріжжі затримали іноземця, який вбив чоловіка та відвіз тіло на залізничні колії». В повідомленні, зокрема, йдеться: «59-річний **уродженець Грузії**, якому вже повідомлено про підозру, наприкінці червня поточного року в селі Канцерівка Запорізького району області застрелив чоловіка. Після чого, з метою імітації нещасного випадку, перевіз вбитого та залишив на залізничному перегоні Канцерівка–Мирова, де у подальшому швидкісний пасажирський потяг переїхав вже бездиханне тіло».

■ ■ ЛГБТ

Зрив «Фестивалю рівності» у Львові

19.03.2016 у Львові мав розпочатися «Фестиваль рівності», організований, зокрема, активістами ЛГБТ-спільноти. Попередньо планувалося, що захід триватиме на площі перед Оперним театром, але проведення фестивалю на цьому місці заборонив Львівський окружний адміністративний суд, мотивуючи це міркуваннями безпеки. Організатори фестивалю вирішили провести свій захід у готелі «Дністер», але зрештою завершили свою роботу за кілька годин – через повідомлення про нібито замінування готелю. Повідомлення виявилось хибним. Окрім правоохоронців, які прибули для перевірки повідомлення про замінування, біля готелю також перебувало кілька десятків невідомих молодиків спортивної статури, деякі з них були в балаклавах. Коли учасників зірваного «Фестивалю рівності» вивозили автобусами з готелю, [молодики кидали в бік автоколони каміння, а дехто запалив петарди](#).

«Марш рівності» в Києві

12.06.2016 сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), посилаючись на відділ комунікації Головного управління Національної поліції в місті Києві, що в перебігу «Маршу рівності» затримано близько 50 осіб. Ці люди були «агресивно налаштовані» і «не реагували на зауваження поліції». За повідомленням кореспондента видання, представники праворадикальних сил – супротивників маршу – заявили про намір «відбити» затриманих.

Того ж дня сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що після «Маршу рівності» група його супротивників рушила вулицями центру міста, вигукуючи гасла, що іноді мали неонацистський і антисемітський зміст. Учасники ходи, переважно молодь, також застосовували піротехніку. Ходу, в якій брали участь кількадесят людей, супроводжувала поліція. Пізніше сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), посилаючись на керівника Нацполіції **Хатію Деканоїдзе**, що поліція затримала загалом 57 супротивників «Маршу рівності». Після опитування й профілактичних бесід затриманих відпустили, а проти 10 людей склали адміністративні протоколи за статтею «дрібне хуліганство».

У «Марші рівності», який тривав близько 20 хвилин і пройшов від Червоного корпусу університету до площі Льва Толстого, взяли участь близько півтори тисячі учасників. Його охороняли близько 5500 працівників поліції та 1200 бійців Національної гвардії. Захід відбувся в рамках п'ятого міжнародного форуму ЛГБТІ «Київ-прайд 2016» (6–13 червня).

Сутичка під час «Маршу рівності» в Одесі

13.08.2016 сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що під час «Маршу рівності» в Одесі (в рамках фестивалю квір-культури «Одеса Прайд 2016», 10–14.08.2016), який відбувся того дня, сталася сутичка. Акція була запланована на 10 ранку. Марш почався від пам'ятника Дюку Рішельє, далі учасники попрямували до Думської площі. Люди йшли з різнокольоровою символікою квір-культури Приморським бульваром, який був оточений кордоном поліції. Після завершення ходи на учасників акції напали кілька десятків невідомих осіб. У результаті сутички ніхто не постраждав. Поліція Одеської області пізніше того дня [повідомила](#) про затримання 20 людей («для встановлення їх особистості та проведення профілактичних бесід»), які намагалися завадити проведенню «Маршу рівності» в місті. До заходу були залучені понад 700 правоохоронців. **11.08.2016** сайт «Укрінформ» [повідомив](#), що Одеський окружний адмінсуд заборонив проведення 13.08.2016 мирних зібрань, зокрема, проведення «Маршу рівності» в рамках фестивалю «Одеса Прайд – 2016», а також «Патріотичних навчань», ініційованих одеським «Автомайданом». Активістка ЛГБТ-спільноти **Ганна Леонова** заявила журналістам, що ухвалу суду буде оскаржено в апеляційній інстанції. Водночас Г. Леонова висловила жаль з приводу того, що «Одеська мерія вважає нормальним порушення прав людей на мирні зібрання, одним з яких є вулична правозахисна акція». **12.08.2016** сайт «Укрінформ» [повідомив](#), що оргкомітет фестивалю квір-культури «Одеса Прайд 2016» подав того дня повторну заявку про проведення 13.08.2016 масової акції «Марш рівності» в центрі міста. Коментуючи ситуацію, що виникла внаслідок судової заборони на проведення акції преставниками ЛГБТ-спільноти, Г. Леонова констатувала: «Ми подали повідомлення про проведення „Маршу рівності“. Це означає, що міська влада повідомлена про майбутню подію. Будемо сподіватись, що цього разу вона не ставитиме нам палки в колеса». «У події візьмуть участь близько 300 осіб»,– написала Г. Леонова в Facebook.

Зрив показу фільму про ЛГБТ-спільноту в Чернівцях

19.10.2016 сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що напередодні ввечері у Чернівцях чоловіки в масках і камуфляжі з емблемами «Азову» і «Правого сектору» зірвали показ фільму про ЛГБТ-спільноту «This is gay propaganda». «Це явище – ганебне, і ми прийшли зупинити це, бо це ненормально і не має права на існування в нашому суспільстві», – сказав **Олександр Паращук**, керівник «Правого сектора» на Буковині. Організаторка кінопоказу **Софія Лапіна** заявила, що радикали погрожували глядачам і керівникові мистецького центру, а після того, які зірвали кінопоказ, переслідували глядачів, серед яких були іноземці. Організатори кінопоказу кажуть, що написали заяви щодо погроз на одного із чоловіків, що зірвали показ. Чернівецька поліція не коментує інцидент, але повідомляє про затримання шістьох підозрюваних у побитті двох чоловіків, однак ким є затримані, не повідомляє. (Документальний фільм канадської режисерки **Марусі Боцюрків** простежує події Євромайдану й подальшої російської окупації з точки зору ЛГБТ-українців.)

■ ■ ДОНЕЧЧАНИ Й ЛУГАНЧАНИ

25.05.2016 сайт МВС України [опублікував](#) інформацію «Поліція затримала зловмисника, який напав на дружину секретаря РНБО». Про це повідомив міністр внутрішніх справ України **Арсен Аваков**. Як сказав глава МВС, чоловік з ножом напав на **Ганну Турчинову** просто у приміщенні навчального закладу, де вона працює. Завдяки оперативності поліціантів, зловмисника затримали. Встановлено, що затриманий – **мешканець Донецької області**. Чоловік цілеспрямовано приїхав з окупованої території для нападу на родину секретаря РНБО **О. Турчинова**. У затриманого вилучено холодну зброю. **26.05.2016** сайт МВС [повідомив](#), розкриваючи персональні дані, що «нападником виявився **Володимир Оленцевич, житель Донецька**, юрист. Він відомий своїми позовами щодо скасування Указів про присвоєння **Степану Бандері** та **Роману Шухевичу** звань Героїв України. Він також намагався оскаржити в суді помилування **Юрія Луценка**. Крім того, у 2014 році В. Оленцевич позивався проти Олександра Турчинова щодо незаконного відсторонення **Віктора Януковича** від влади».

21.07.2016 сайт ІА УНН [передає](#), посилаючись на прес-службу прокуратури Луганської області, що **жителя Луганщини, який вбив відвідувача ресторану та ще двох поранив**, засудили до 12 років позбавлення волі. Зокрема повідомлено, що в листопаді 2014 року житель Луганщини, прибувши до міста Сєвєродонецька, відпочивав зі своїми новими знайомими в одному з ресторанів міста, де між ними та відвідувачами закладу сталася суперечка, в ході якої обвинувачений застосував пістолет Макарова. «Під час конфлікту чоловік здійснив декілька пострілів, в результаті яких двох відвідувачів було поранено, один з них помер у лікарні», – цитує УНН прес-службу прокуратури.

22.08.2016 сайт Національної поліції в Запорізькій області [повідомив](#), що «20 серпня на блокпосту в смт Розівка задля перевірки був зупинений автомобіль таксі під керуванням 50-річного громадянина. У салоні автомобіля, окрім водія, знаходився 37-річний пасажир – **мешканець Сєвєродонецька**. Під час спілкування, останній почав вести себе неадекватно. Чинив непокору законним вимогам працівника поліції. Намагався вдарити правоохоронця в обличчя. 48-річний старший сержант поліції від прямого удару ухилився, прикривши обличчя рукою. Унаслідок чого отримав тілесні ушкодження у вигляді косоного переламу правої кісті зі зміщенням. Нападника було відразу затримано та доставлено до Розівського відділення поліції Бердянського ВП ГУНП в Запорізькій області. Розпочато кримінальне провадження».

18.09.2016 сайт ДПСУ [повідомив](#), що напередодні «в пункті пропуску „Гоптівка“ прикордонники відділу „Дергачі“ затримали громадянина України, який перебував у розшуку за підробку документів. Чоловіка правоохоронці виявили, коли той пішки намагався потрапити до Російської Федерації. Під час проходження контролю прикордонники з'ясували, що 31-річний **мешканець Донеччини** перебував у розшуку...» Того ж дня сайт «Тиждень.ua» послався на цю інформацію, [опублікувавши](#)

[повідомлення](#) під заголовком «Прикордонники затримали мешканця Донеччини, розшукуваного за підробку документів».

23.09.2016 сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що «міністр внутрішніх справ України **Арсен Аваков** називає переселення однією з причин зростання криміногенної ситуації в Україні. „За роки війни у Київ заїхало близько мільйона біженців-мігрантів з території Донбасу. По всій країні від двох до трьох мільйонів осіб створюють також певну проблематику. Це важко контролювати у статистиці“,– сказав Аваков, якого цитує прес-служба МВС 23 вересня». **26.09.2016** сайт «Радіо Свобода» [передає](#), що представники громадської організації «Восток-SOS» заявляють, що глава МВС Арсен Аваков дискримінує переселенців, пов'язуючи з ними зростання злочинності в Україні. В організації «Восток-SOS» зазначають, що Аваков не навів жодних доказів наявності причинно-наслідкового зв'язку між процесами вимушеного переселення значної кількості осіб зі сходу України та тенденцією зростання злочинності.

■■ ВАНДАЛІЗМ

Антиукраїнський

11.03.2016 харківський сайт NEWSROOM [повідомив](#), посилаючись на прес-службу облуправління Національної поліції, що у смт. Орелька під Харковом невідомі розтрощили меморіальну дошку загиблому в АТО бійцю. Пам'ятну дошку **Василю Савченку**, випускнику Орельського учбово-виховного комплексу, встановили 04.12.2015. Боєць батальйону «Дніпро-1» загинув 26 серпня 2014 року під мінометним обстрілом поблизу Іловайська.

04.05.2016 сайт «ВВС» [повідомив](#), посилаючись на Полтавський відділ ГУ Нацполіції Полтавщини, що в Полтаві пошкодили нещодавно встановлений пам'ятник гетьману Івану Мазепі: «З тильної сторони монументу є ознаки пошкодження – нашарування кіптяви та відкол шматка граніту». Офіційне відкриття монументу заплановане на 7 травня.

16.05.2016 сайт «Тиждень.ua» [повідомив](#), посилаючись на голову Полтавської місцевої організації ВО «Свобода» **Юліана Матвійчука**, що у Полтаві невідомі розбили табличку біля тимчасового пам'ятника Небесній Сотні. Матвійчук уточнив, що поінформував про інцидент СБУ та поліцію: «Склали акт. Перевіряють записи з відеорекамер».

29.05.2016 сайт «Тиждень.ua» [повідомив](#), посилаючись на прес-службу Головного управління Національної поліції в Полтавській області, що уночі та вранці того дня в Полтаві невідомі розбили три меморіальні дошки, що увічнюють пам'ять про загиблих учасників АТО.

24.07.2016 сайт «Укрінформ» [повідомив](#), посилаючись на Цивільний корпус «Азов», що в Харкові червоною фарбою облили мурал, створений у пам'ять про Героїв Крут на стіні будинку у провулку Фейєрбаха в центральній частині міста. Малюнок на будівлі – 7 м у висоту й близько 5 м в ширину. У створенні мурала поряд із харків'янами брав участь активіст з Донецька, який побажав залишитися невідомим. Настінний розпис пообіцяли відновити.

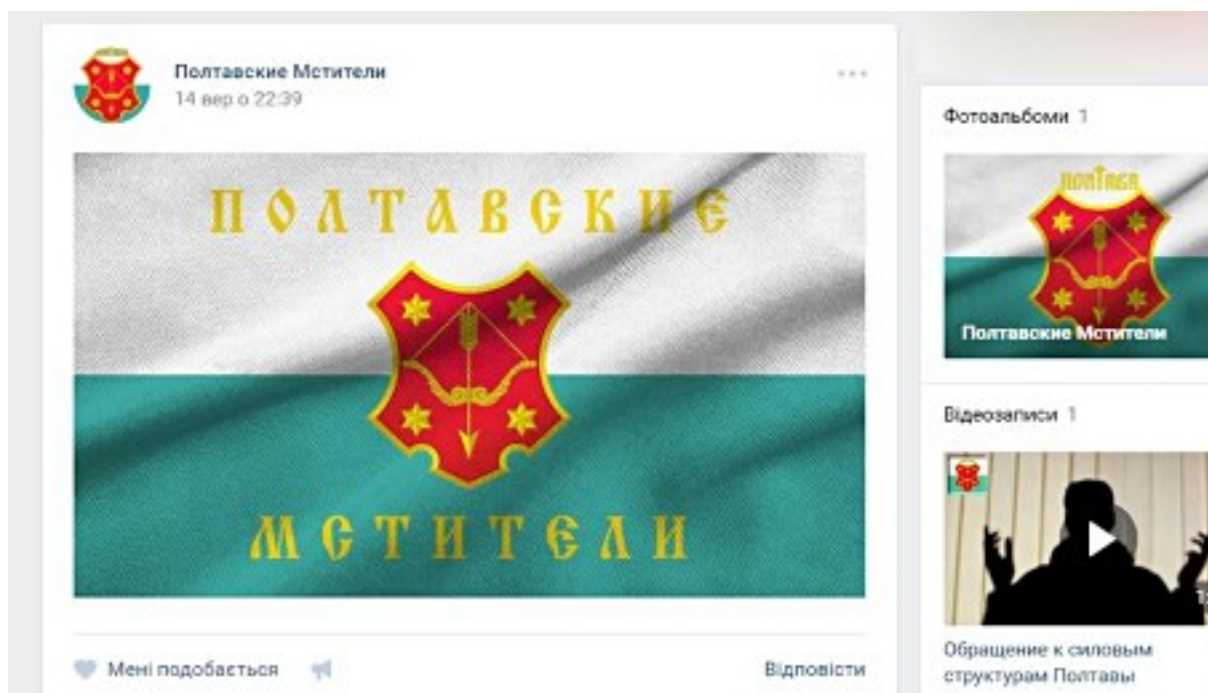
27.07.2016 ІА УНН [повідомило](#), що на території автостанції м. Каховка (Херсонська область) невідомий чоловік зірвав з флагштоку і пошкодив державний прапор України. Правоохоронці встановили, що 35-річний місцевий житель зірвав встановлений на стовпі електропередач прапор, після чого пошкодив та викинув його у сміттєвий бак. Під час затримання правопорушник чинив непокору, але працівники поліції затримали його та доставили до відділу поліції. За фактом пошкодження прапору до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесені відомості кримінального провадження за ч.1 ст.338 КК України «Наруга над державними символами». Зловмиснику загрожує позбавлення волі на строк до 3 років.

01.08.2016 сайт «Радіо Свобода» [передав](#), що у Кривому Розі тими днями невідомі сплюндрували пам'ятники на могилах двох бійців – учасників АТО **Іллі Гайдука** та **Геннадія Доценка**. Про це поінформувала сестра одного із загиблих військовослужбовців, Іллі Гайдука, **Іяна Віскаліна**. За її даними, невідомі повалили пам'ятник Іллі Гайдука і погнули пам'ятну дошку на могилі Геннадія Доценка. Поліція [порушила провадження](#) за ч. 1 ст. 297 Кримінального кодексу України (наруга над могилою), яка передбачає покарання до трьох років позбавлення волі. **29.08.2016** сайт «Радіо Свобода» [передав](#), що невстановлені особи знову сплюндрували могили загиблих бійців – повалили пам'ятні плити. За даними Іяни Віскаліної, раніше в Кривому Розі було кілька інцидентів, пов'язаних з сплюндруванням пам'ятників загиблим: спалення могили бійця ДУК **Андрія Козюбчика** («Ореста»), пошкодження графіті Небесної сотні в центрі міста, руйнування меморіалу в Тернівському районі, сплюндрування могили бійця **Михайла Кондратьєва**, псування фарбою патріотичної стели тощо. Наступного дня [повідомлено](#), що поліція Кривого Рогу розпочала кримінальне провадження за фактом повалення плит на могилах загиблих, відомості про інцидент внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ч. 1 ст. 297 Кримінального кодексу України (наруга над могилою). **31.08.2016** [повідомлено](#) з посиланням на І. Віскаліну, що пам'ятні знаки були відновлені силами й коштами одного з місцевих підприємців, який сам запропонував родичам свою допомогу. А **31.10.2016** сайт «Тиждень.ua» [повідомив](#), що могили загиблих воїнів сплюндрували втретє. За даними І. Віскаліної, вночі невідомі зняли й розірвали синьо-жовті прапори з пам'ятників на могилах обох бійців. **10.11.2016** сайт «Радіо Свобода» [передав](#), посилаючись на І. Віскаліну, що невідомі вдруге сплюндрували державний прапор на могилі Геннадія Доценка. Віскаліна також повідомила, що вже звернулась до вищого керівництва СБУ та Національної поліції з вимогою знайти й покарати вандалів.

11.09.2016 сайт «Тиждень.ua» [повідомив](#), посилаючись на прес-службу поліції Полтавщини, що упродовж ночі в Полтаві невідомі розбили п'ять меморіальних дощок, що увічнюють пам'ять про загиблих учасників АТО. За даними фактами відкрито кримінальні провадження за ст. 296 Кримінального кодексу України (хуліганство).

16.09.2016 сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що відповідальність за розбиті меморіальні дошки взяла на себе анонімна група, яка називає себе «Полтавские мстители». У відеозверненні, що оприлюднене у соцмережах, чоловік, обличчя якого не видно, заявив, що меморіальні дошки раніше цього місяця «група активістів» розбила на «знак помсти... за звірства на Донбасі». Звертаючись до «ще живих учасників АТО» й силових структур Полтави, невідомий на відео заявив, що «це лише початок».

21.09.2016 сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що поліція Полтави оприлюднила відео з камер спостереження з чоловіком, якого підозрюють у пошкодженні меморіальних дошок загиблим на Донбасі полтавським військовим.

12.09.2016 сайт «Радіо Свобода» [повідомив](#), що у Кам'янському (колишньому Дніпродзержинську) невідомі сплюндрували меморіальну дошку українському дисиденту В'ячеславу Чорноволу. Про це повідомив місцевий громадський активіст і письменник **Сергій Злючий**. Дошку обмалювали фарбою. (2016 року в Кам'янському в рамках декомунізації вулицю Щербицького перейменовано на В'ячеслава Чорновола. Напередодні Дня незалежності активісти власним коштом встановили на вулиці відповідний меморіальний знак. Під час урочистостей окремі жителі висловлювали невдоволення.)

05.10.2016 Сайт міста Кременчука (kremenchug.pl.ua) [повідомив](#), що невідомі осквернили стелу на честь Небесної сотні: на портретах загиблих фарбою намалювали свастику. Раніше, 27.05.2016 цю стелу облили білою фарбою.

25.10.2016 сайт Національної поліції Харківської області [повідомив](#) про пошкодження пам'ятного знаку на вул. Алчевських, про що стало відомо напередодні ввечері: «Під час огляду правоохоронцями місця події було встановлено, що на гранітній табличці з написом „Воїнам УПА“ є невеликі відколи, зроблені невстановленим предметом».

Антихристиянський

06.11.2016 сайт ВВС-Україна [повідомив](#), посилаючись на поліцію Донецької області, що вночі у Маріуполі підпалили храм Української православної церкви Київського патріархату. На місці події працювали пожежні. Жертв і постраждалих немає. Відкрито кримінальне провадження.

Фото: [facebook.com/vyacheslav.abroskin](https://www.facebook.com/vyacheslav.abroskin)

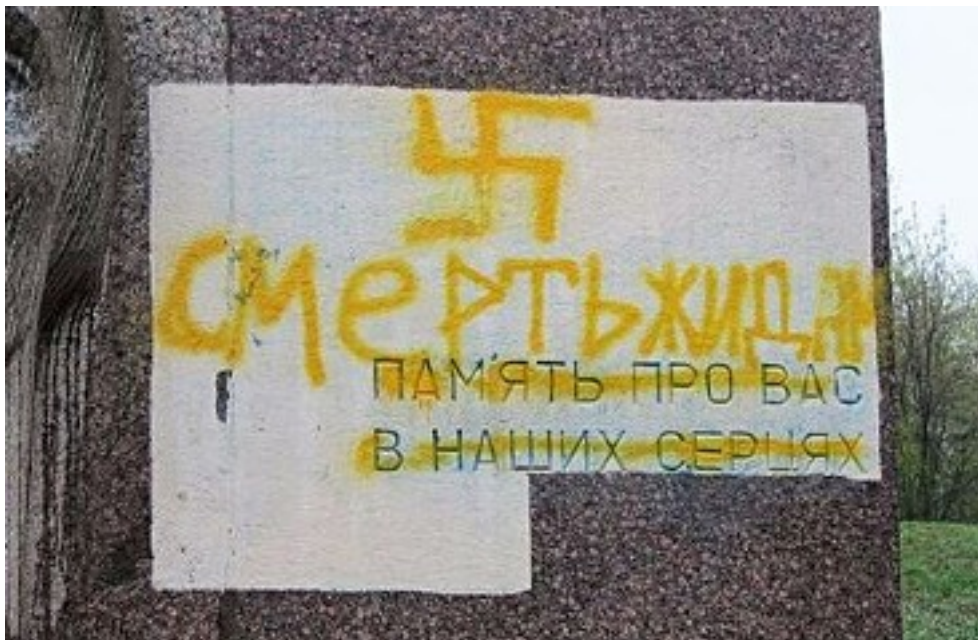
07.11.2016 сайт «Тиждень.іа» [повідомив](#), посилаючись на прес-службу УПЦ МП, що в Павлограді Дніпропетровської області сталася пожежа в храмі на честь святих рівноапостольних Кирила й Мефодія. Підпал стався близько 2 години ночі, зловмисники закинули до церковного приміщення три «коктейлі Молотова»: два – до храму і один – до віттаря. Як зазначив у Facebook настоятель парафії протоієрей **Андрій Демидас**, внаслідок займання повністю вигорів клірос з богослужбовими книгами, а також зазнала значних пошкоджень центральна частина храму: попсовано розпис, ікони, вікна, опалювальну систему, предмети церковного побуту. В цілому храму завдано значної шкоди. Загиблих та травмованих немає. Як [повідомив](#) Сайт «Радіо Свобода» повідомив, посилаючись на Павлоградський міський відділ поліції, що розпочате провадження за ч. 2. ст. 194 Кримінального Кодексу України – умисне пошкодження майна. У поліції також поінформували, що раніше того дня за фактом також розпочате кримінальне провадження за ст. 178 Кримінального Кодексу – пошкодження релігійних споруд.

Антисемітський

26.01.2016 сайт Всеукраїнського Єврейського Конгресу [повідомив](#), посилаючись на сайт Єврейської громади Києва, що 13.01.2016 в Коломиї (Івано-Франківська область) невідомі намагалися підпалити охель (молитовний павільйон-каплицю на могилі праведника) цадика **Гіллеля Боруха Ліхтенштейна**, який був Головним рабином Коломиї в XIX ст. Проте, спроба підпалу не вдалася – займиста суміш не загорілася. Перед цим невідомі зірвали чотири камери відеоспостереження, розміщені на території цвинтаря. Це третій підпал за останні півроку – попередні були 19.09.2015 та 04.11.2015.

25.03.2016 сайт Всеукраїнського Єврейського Конгресу [повідомив](#), посилаючись на портал «JEWISH.RU», що напередодні єврейського свята Пурім в м. Черкаси невідомі залишили антисемітські написи «Смерть жидам» і «Жиди окупували Україну» на кількох будівлях у центрі міста. Про це написав у Facebook директор Українського єврейського комітету **Едуард Долинський**. Він також повідомив, що вінок, який поклав ізраїльський міністр юстиції **Аелет Шакед** біля меморіалу жертвам Голокосту в Бабиному Яру, спалили антисеміти.

18.04.2016 сайт Всеукраїнського Єврейського Конгресу [повідомив](#), посилаючись на Агентство Єврейських Новин (АЕН), що 15.04.2016 в Полтаві виявлено акт антисемітського вандалізму щодо пам'ятника жертвам нацизму «Скорботна мати» в Пушкарівському парку. Вандал жовтою фарбою намалював на пам'ятнику свастику й написав «Смерть жидам», а також закреслив напис «Пам'ять про вас в наших серцях». Цей пам'ятник оскверняли вже неодноразово. Меморіал установлено в 1967 році. За часів окупації тут розстріляно 15 тис. євреїв, також тисячі інших мирних жителів, учасників підпілля й радянських військовополонених.

05.05.2016 сайт Всеукраїнського Єврейського Конгресу [повідомив](#), посилаючись на сайт «Подробности», що ввечері, напередодні національного дня пам'яті та скорботи єврейського народу, група невідомих спалила прапор Ізраїлю біля Менори – одного з символів Голокосту. Свідок зробив вандалам зауваження та викликав поліцію. Вандали втекли, але їх зафіксували камери відеоспостереження.

26.07.2016 сайт Єврейської громади Києва [повідомив](#) про акт вандалізму, що стався вночі в м. Шпола Черкаської області. «Дві пляшки із запальною сумішшю кинули в будівлю Огелю (могили) праведника зі Шполи, відомого як Шполянський дідусь. Поліція міста Шполи почала розслідування», – повідомив на своїй сторінці у Facebook Головний рабин України та Києва **Моше Реувен Асман**.

08.08.2016 сайт NewsNetwork [повідомив](#), що в м. Ковелі на Волині на місці масового розстрілу євреїв у часи Другої світової війни розташували пересувний цирк і зоопарк. Колись там був єврейський цвинтар. Загалом нацисти знищили в Ковелі близько 15 тисяч євреїв. Місцеву владу це не хвилює, адже саме за її розпорядженням на місці масових розстрілів влаштовують розважальні вистави. Місцевим жителям також прекрасно відомо про трагедію. «Вже протягом п'яти років єврейська громада на Волині намагається зробити там меморіал. І щоразу їм відмовляють. Виходить геть дика ситуація, що в XXI столітті в Україні в 2016 році виходить цілковите середньовіччя», – каже директор Українського єврейського комітету **Едуард Долинський**.

19.08.2016 сайт «The Jewish Press» [повідомив](#), посилаючись на голову єврейської громади м. Коломиї **Якова Заліщикера**, що вночі з 18 на 19 серпня невідомі особи намалювали за допомогою аерозольного балончика свастику, а також нанесли антисемітське графіті біля головного входу в місцеву синагогу. Також завдано шкоду місцевому єврейському цвинтарю.

Фото: ТРС

У **вересні 2016** сайт ВААДу (Асоціації єврейських організацій і громад України) [повідомив](#), що в приміщенні Дому прощання «Бейт-Кадішин» на єврейському кладовищі в Чернівцях по-варварському розбито пам'ятну плиту з іменами благодійників, які засновали «Бейт-Кадішин» 111 років тому. Директор музею історії та культури євреїв Буковини **Микола Кушнір**, коментуючи цей випадок, зокрема сказав: «Орієнтовно ця подія сталася 3–4 вересня. ... Моїм припущенням щодо кваліфікації відповідних дій є те, що присутній факт звичайного хуліганства, але виключати факт провокації також не слід». Останніми роками Дім прощання був занедбаний. Зараз у ньому заплановано розмістити Меморіальний музейний центр євреїв Буковини, присвячений трагедії Голокосту.

23.09.2016 Сайт міста Полтави (www.0532.ua) [повідомив](#), посилаючись на Лубенський відділ поліції, що біля с. Засулля (Лубенський район Полтавської області) напередодні невідомі обмалювали чорною фарбою пам'ятник євреям, загиблим під час Другої світової війни. Також пошкоджені саджанки дерев поблизу монумента. Поліцію повідомив голова Засульської сільської ради. За фактом порушено кримінальне провадження за ст. 296 КК України (хуліганство).

19.10.2016 Сайт міста Кременчука (kremenchug.pl.ua) [передав](#), посилаючись на повідомлення місцевої поліції (18.10.2016), що вандали намалювали білою фарбою свастику на пам'ятному знаку жертвам Голокосту, встановленому в місті.

Антиісламський

25.04.2016 проект «Крим. Реалії» [повідомив](#), що невідомі намалювали свастику й написали «no islam» на дверях приміщення «Асоціації мусульман України» (АМУ) на вул. Борщагівській у Києві. Напис знайдено 22.04.2016. Про це розповів глава АМУ Елімдар Хацруллаєв.

«Ми розійшлися після нічної молитви, а після 01:00, уночі з 21 на 22 березня, як видно на запису відеокамери, підійшли троє хлопців, один з них зробив напис на дверях і

сфотографувався поруч з ним. Це свастика – нацистський знак, напис, який свідчить про ставлення до нашої релігії. Ми обурені цим»,– сказав він, а також зазначив, що це перший випадок прояву ісламофобії за час, поки організація працює в цьому приміщенні. Пізніше [повідомлено](#), що Солом'янське управління поліції Головного управління поліції в місті Києві внесло заяву АМУ про ісламофобський напис на її дверях до єдиного реєстру досудових розслідувань. (АМУ створено 2014 року мусульманами-вихідцями з Криму спільно з представниками інших регіонів України.)

Інше

21.04.2016 харківський сайт NEWSROOM [повідомив](#) про акт вандалізму щодо пам'ятника загиблим солдатам, що розташований під адресою вул. Рибалка, 41. «Сьогодні вночі невідомі розмалювали свастикою та іншими нацистськими символами пам'ятник у братського поховання загиблих у Другій світовій війні. Про це повідомили в прес-службі міськради»,– йдеться в повідомленні.

■■ ІНШЕ

23.02.2016 сайт BBC (Україна) [повідомив](#) про інцидент, що стався **06.02.2016** у львівському ресторані «Variano Lviv» з **Романом Кисляком**, який має дитячий церебральний параліч. Пан Роман чекав на свою знайому, коли його попросили залишити ресторан, бо офіціант, як кажуть у ресторані, розцінив його як «підозрілу особу». «У моєму житті це не перший випадок, коли про мене подумали, що я п'яний або під впливом наркотиків. Мене часто висаджували з маршруток або не хотіли слухати»,– написав він у Facebook. Він також додав, що заклад вибачився, і назвав інцидент «вичерпанним». У ресторані визнали, що Романа «попросили покинути заклад», але заперечили, що це було зроблено через його фізичний стан. «Сталася прикра помилка, за якої офіціант розцінив Романа як підозрілу особу»,– заявили у закладі. Після інциденту сторінка ресторану у Facebook отримала сотні негативних відгуків та оцінок.

21.07.2016 ІА УНН [передало](#), посилаючись на відділ комунікації управління Національної поліції в Рівненській області, що **двоє невідомих жінок смуглявої зовнішності** ошукали 59-річну жительку селища Степань Володимирецького району – вони прийшли до селянки і попросили води, а потім запропонували поворожити. Господарка несвідомо почала виносити з будинку усі гроші та віддала їх жінкам. Коли потерпіла оговталась, то зрозуміла, що віддала зловмисницям 13 тисяч гривень, 700 доларів США, 10 євро та п'ять золотих виробів. Матеріал проілюстровано цією світлиною:

15.08.2016 сайт «Укрінформ» [передав](#), посилаючись на відділі комунікації Головного управління Національної поліції в Миколаївській області, що у Миколаєві чоловік отримав удар ножем за те, що зробив зауваження адміністратору тренажерного залу, який був вдягнений у футболку з зображенням Путіна. Постраждалий розповів, що уже не раз помічав адміністратора, який ходить в майках із зображенням

російських керівників Медведєва й Путіна та висловлюється на підтримку Росії. А на чергове зауваження клієнта вранці 15.08.2016 вихопив із-за барної стійки ніж і намагався ударити. Чоловік підставив руку, тому отримав поранення в кисть. Нападник утік. Нині його шукають.

16.08.2016 сайт Національної поліції в Тернопільській області [повідомив](#), що «15 серпня близько дев'ятої години ранку до чергової частини Тербовлянського відділу поліції надійшло повідомлення від медиків місцевої лікарні про те, що до них із чисельними ножовими пораненнями доправлено двох молодих жінок. Потерпілими виявилися рідні сестри, 1984 та 1986 років народження. Гарячими слідами оперативникам вдалося затримати підозрюваного. Ним виявився **уродженець Автономної Республіки Крим**, 42-річний чоловік молодшої з сестер. (...) Правоохоронці з'ясували – підозрюваний уже двічі судимий за розбійні напади. З потерпілою познайомився, перебуваючи в місцях позбавлення волі, де і одружилися. Сімейне життя ніяк не ладилося і ось такий жахливий фінал. Наразі потерпілих прооперували. Медики кажуть, стан жінок важкий, але стабільний. (...) Підозрюваного арештували».

■ ■ ЗМІСТ

Вступ • 2

Роми • 3

Євреї • 10

Іноземці • 14

ЛГБТ • 17

Донеччани й луганчани • 20

Вандалізм • 22

Інше • 31